DTCF DERGİSİ
JOURNAL

Cilt/Volume: 57 | Sayı/Number: 1 | Haziran/June 2017

e-ISSN 2459-0150

DTCF DERGİSİ JOURNAL

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH - COĞRAFYA FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA UNIVERSITY
THE JOURNAL OF THE FACULTY OF LANGUAGES AND HISTORY-GEOGRAPHY

e-ISSN 2459-0150

Cilt | *Volume*: **57** • Sayı | *Number*: **1** (Haziran | *June*) • Yıl | *Year*: **2017**

Yılda iki kez yayımlanır | *Published semi-annually*

Fakülte Adına Sahibi | *Owner on Behalf of the Faculty*

Dekan | *Dean*
Prof. Dr. İhsan ÇİÇEK

Editör | *Editor in Chief*
Prof. Dr. Fatoş SUBAŞIOĞLU

Yardımcı Editörler | *Co-Editors*
Doç. Dr. Nevzat ÖZEL
Yrd. Doç. Dr. Zeynep Z. ATAYURT FENGE

Yayın Kurulu | *Editorial Board*

Prof. Dr. Fatoş SUBAŞIOĞLU
Prof. Dr. H. Derya CAN
Doç. Dr. Nevzat ÖZEL
Yrd. Doç. Dr. Zeynep Z. ATAYURT FENGE
Yrd. Doç. Dr. Çağrı EROĞLU
Arş. Gör. Dr. Nisa Harika GÜZEL KÖŞKER

Teknik Destek Grubu | *Technical Support Team*

Arş. Gör. Funda HAY
Arş. Gör. Mustafa Uğur TÜLÜCE
Arş. Gör. Gamze KATI GÜMÜŞ

DTCF DERGİSİ
JOURNAL

1942'den beri yayınlanan bu hakemli ve uluslararası süreli yayın, MLA (Modern Language Association of America) International Bibliography'de ve ULAKBİM'de dizinlenmektedir. Amacı, sosyal ve beşerî bilimler alanlarında Türkçe ve/veya İngilizce özgün bilimsel araştırma makaleleri yayımlamaktır. Makalelerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Published since 1942, The Journal of the Faculty of Languages and History-Geography is a refereed and international journal, indexed in MLA (Modern Language Association of America) International Bibliography and ULAKBIM. The aim of the journal is to publish original research articles on social sciences and humanities in Turkish or in English. Authors are solely responsible for the content of their articles.

Yönetim Yeri | *Managing Office*

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
06100 Sıhhiye-Ankara-Türkiye
www.dtcf.ankara.edu.tr

İletişim | *Contact*

Prof. Dr. Fatoş SUBAŞIOĞLU

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Ankara University
The Faculty of Languages and History-Geography
Department of Information and Records Management

06100 Sıhhiye-Ankara Türkiye

Tel: +90 (0312) 310 32 80 | 1660
Eposta | Email: dtcfdergisi@ankara.edu.tr, subasioglu@ankara.edu.tr

DTCF DERGİSİ
JOURNAL

THE AUTOBIOGRAPHY OF MY MOTHER: NARRATIVE AS AN ACCESS TO POST/COLONIAL TRAUMA 605-621
ANNEMİN OTOBİYOGRAFİSİ: POST/KOLONYAL TRAVMAYA ULAŞMA YOLU OLARAK ANLATI
Hülya YILDIZ

SÖMÜRGECİLİKSONRASI DÖNEM ROMANLARINDA YABANCILAŞMA UNSURUNUN TEMSİLİ: SALMAN RUSHDIE'NİN *UTANÇ* VE JANET FRAME'İN *BİR BAŞKA YAZA DOĞRU* ROMANLARI 622-653
THE REPRESENTATIONS OF ALIENATION IN POSTCOLONIAL NOVELS: SHAME *BY SALMAN RUSHDIE AND* TOWARDS ANOTHER SUMMER *BY JANET FRAME*
Özgü AYVAZ

GIVING VOICE TO MULTIPLE REALITIES: POLYPHONY AND MAGIC REALISM IN *MIDNIGHT'S CHILDREN* 654-673
FARKLI GERÇEKLİKLERİ DİLE GETİRMEK: MIDNIGHT'S CHILDREN'*DA ÇOK SESLİLİK VE BÜYÜLÜ GERÇEKÇİLİK*
Deniz KIRPIKLI

CRITICISM OF THE POLITICAL SYSTEM ON A MICROCOSMIC LEVEL: GLOBAL POLITICS IN AN INDUSTRIAL TOWN IN JOHN ARDEN'S *THE WORKHOUSE DONKEY* 674-686
BİR SİYASİ SİSTEM ELEŞTİRİSİ: JOHN ARDEN'İN THE WORKHOUSE DONKEY *İSİMLİ OYUNUNDAKİ KÜRESEL VE YEREL POLİTİKALAR*
Banu ÖĞÜNÇ

"CULTURAL BEREAVEMENT" AND AN IRISHMAN STUCK IN THE PAST 687-703
"KÜLTÜREL YOKSUNLUK" VE GEÇMİŞE TAKILMIŞ BİR İRLANDALI
Ömer Kemal GÜLTEKİN

GEOFFREY CHAUCER'IN *TROLIUS VE CRISEYDE* ESERİNDE KÜLTÜRÖTESİLİK 704-719
TRANSCULTURALISM IN GEOFFREY CHAUCER'S TROILUS AND CRISEYDE
Funda HAY

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNDE ENGELLİLERE YÖNELİK HİZMETLER: WEB SAYFALARI BAĞLAMINDA BİR İNCELEME 720-739
SERVICES PROVIDED FOR PEOPLE WITH DISABILITIES IN THE UNIVERSITY LIBRARIES IN TURKEY: AN ANALYSIS ON WEB PAGES
Mithat Baver ZENCİR, Levent KUTLUTÜRK, Fatoş SUBAŞIOĞLU

GEOFFREY CHAUCER'IN *TROLIUS VE CRISEYDE* ESERİNDE KÜLTÜRÖTESİLİK

TRANSCULTURALISM IN GEOFFREY CHAUCER'S TROILUS AND CRISEYDE

Funda HAY
Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi,
Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
fhay@ankara.edu.tr

Makale Bilgisi
Gönderildiği tarih: 4 Ocak 2017
Kabul edildiği tarih: 14 Haziran
Yayınlanma tarihi: 21 Haziran 2017

Article Info
Date submitted: 4 January 2017
Date accepted: 14 June 2017
Date published: 21 June 2017

Anahtar sözcükler
Geoffrey Chaucer; Troilus ve Criseyde; Kültürötesilik; Metinlerarasılık; Ortaçağ Edebiyatı

Keywords
Geoffrey Chaucer; Troilus and Criseyde; Transculturalism; Intertextuality; Middle English Literature

DOI: 10.1501/Dtcfder_0000001534

Öz

İnsanın bulunduğu her yerde etkileşimin ve kültürel bir alışverişin olduğu bilinmektedir. Belirli bir coğrafyaya yerleşerek tek bayrak altında tek millet olarak yaşayan topluluklardan çok daha önce de ticaret, göç ya da savaş gibi çeşitli nedenlerle insanlar arasındaki etkileşim kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu bağlamda millet bilincinin ortaya çıkıp, kendi ülkelerinin kalkınması amacıyla güçlü devletlerin başlattığı sömürgecilik hareketinden önce de kültürel etkileşim görülmektedir. Sömürgecilik ve Sömürgecilik-Sonrası çalışmalar 20. yüzyılda araştırmacılarını kültürötesilik alanına yönlendirmiştir. Kültürötesi çalışmaları, kültürün geçmiş ve bugünle var olduğunu ortaya koyarak bir şekilde etkileşim halinde olan kültürlerin mevcut kültürel yapıya katkıda bulunduklarını vurgular. İnsanın olduğu her dönemde etkileşim olduğu göz önüne alındığında kültürötesilik çalışmaları Ortaçağ gibi geçmiş bir dönem için de söz konusudur ve birçok Ortaçağ eserinde kültürel etkileşimin izleri metinlerarasılık aracılığıyla görülebilmektedir. Bu çalışmada Geoffrey Chaucer'ın M.S. 14. yüzyılda kaleme aldığı ve M.Ö. 12. yüzyılda gerçekleştiği düşünülen Truva Savaşı'nın gölgesinde yaşanan bir aşk hikâyesinin anlatıldığı Troilus and Criseyde eseri kültürötesilik bağlamında incelenecektir.

Abstract

Cultural interaction is possible wherever people live. Due to various reasons such as trade, migration and war, interaction among people became inevitable long before communities had begun to live as a nation under one flag in a certain land. Thus, cultural transactions could be seen even before colonialism initiated by the powerful nations in purpose of the development of their own states. In the 20th-century, colonial and post-colonial studies have steered researchers towards the notion of transculturalism. Transcultural studies elucidate that culture is established with the past and present, and that cultures, which interact with each other one way or another, contribute to the construction of the present culture. In view of the existence of interaction among communities in every period, transcultural studies is applicable to medieval studies, and the traces of cross-cultural transactions can be detected in many medieval literary works by means of intertextuality. In this article, Geoffrey Chaucer's Troilus and Criseyde, a fourteenth-century text about a love story that is assumed to take place in the twelfth century B.C. during the Trojan War, will be analysed within the framework of transculturalism.

Kültürler arasındaki etkileşimin belli bir dönemle ya da belli bir coğrafya ile sınırlandırılamayacağını savunan kültürötesi araştırmacıları, insanların kendi medeniyetlerini ve kültürlerini oluşturmaya başladıkları ilk zamanlardan itibaren sürekli bir etkileşim halinde olduklarını ortaya çıkarmaktadırlar. Terim olarak ilk kez 1940 yılında Fernando Ortiz tarafından ortaya atılmış olan kültürötesilik, kültür çalışmaları çerçevesinde bir kuram olarak geliştirilmiştir. Bu kuram, kültürel gelişim sürecinde etkileşimin ve melezleşmenin kaçınılmaz olduğunu ortaya koyarak, kültürün önemli bir bölümünü oluşturan sanat eserlerinin de tek kültürle ve tek dönemle sınırlandırılamayacağını, daha derin bir araştırmayla farklı kültürlerin ve dönemlerin izlerini bulmanın mümkün olacağını göstermektedir.

İskandinav kabileler tarafından kurulan bir ülke olarak İngiltere, sadece İskandinav kültürünü değil, Roma ve Normandiya gibi istilalarla[1], Haçlı Seferleriyle[2] İtalyan, Fransız gibi Avrupa kültürlerinin yanı sıra, Müslüman ülkelerin kültürlerinden de izler taşıyarak kültürel etkileşimlere ev sahipliği yapmıştır. İngiliz edebiyatının en önemli temsilcilerinden olan Geoffrey Chaucer (1343-1400), pek çok eserinde olduğu gibi Truva Savaşı dönemini konu alan *Troilus and Criseyde* eserinde farklı kültürlerin, toplumların etkilerini gözler önüne sererek, kültürötesiliğe örnek bir çalışma sunmaktadır. Bu makalede Chaucer'in *Troilus and Criseyde* eseri barındırmış olduğu çok kültürlülük göz önüne alınarak, kültürötesilik bağlamında incelenecektir. Eser üzerinde yapılacak inceleme doğrultusunda edebi eserlerin, kültürleri yansıtan birer unsur olması sebebiyle çok kültürlülüğün bir göstergesi olan metinlerarasılık (intertextuality) üzerinde durulacaktır. Kültürötesilik kavramı içinde metinlerarası göndermenin ötesine geçerek metinlerin iç içe geçtiği, birbirine eklemlendiği bir boyut kazanması gösterilerek kültürlere yer etmiş düşünce ve inançların kaynağına ulaşılmaya çalışılacaktır.

Yüzyıllar boyunca uluslar, ticaret, kolonileşme, göç ve savaş gibi çeşitli unsurlarla birbirlerinden etkilenmişlerdir. Ulusların karşılıklı etkileşimleri sadece sömürünün yaygın olduğu dönemle sınırlandırılmayacak kadar kapsamlıdır. Etkileşimler kendi milletini ve kendi kültürünü oluşturmaya başlayan ilk topluluklardan itibaren görülebilir. Bilindiği üzere savaş, ticaret, misyonerlik ya da haç görevleri kültürel etkileşimi arttıran önemli etkenlerdir. "Kültürötesi" olarak adlandırılan geniş kapsamlı ilişkinin ulus-devlet anlayışı ile bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür. Belli bir coğrafi sınır içinde ortak dil, kültür ve değerlerin kabul edildiği ulus-devlet anlayışının kaybolması ile farklı kültürlerin bir milletin kültürü içine karışması, kültürötesi kavramını ortaya çıkarmaktadır. Donald

[1] Roma İmparatorluğu'nun en ünlü imparatorlarından Julius Caesar M.Ö. 55'te iki kez İngiltere topraklarını işgal etme girişiminde bulunmuştur. M.S. 43 yılında İmparator Cladius'un öncülüğünde Romalılar işgal girişimlerine devam etmiştir. Askeri güç dışında misyonerler göndererek İngiltere'yi ele geçirmeye çalışan Roma İmparatorluğu yıkılışına kadar bu amacından vazgeçmemiştir. Daha fazla bilgi için bkz. Frere, Sheppad Sunderland, *Britannia: A History of Roman Britain* (3rd, revised ed.), London: Routledge & Kegan Paul, 1987. İngiltere 1066 yılında Normandiya tarafından işgal edilmiş, William the Conqueror'ın tahta geçmesiyle Fransız hâkimiyetinin olduğu bir döneme girmiştir. Daha fazla bilgi için bkz. Bates, David, *William the Conqueror*. Stroud, UK: Tempus, 2001.

[2] İlki 1095'te gerçekleşen ve 1272'de son bulan Batı Hristiyan toplumları ile Müslümanlar arasındaki savaşlardır. Haçlı Seferleri, Hristiyan uygarlığının Müslümanların elinde bulunan Kutsal Toprakları (Kudüs) alma ve Müslümanların daha fazla dinlerini yaymalarını engelleme girişimi olarak görülmektedir. Daha fazla bilgi için bkz. Mike Paine, *The Crusades*. Harpenden: Pockett Essentials, 2005; Thomas F. Madden, *The Concise History of the Crusades*. Plymouth: Rowman & Littlefield, 2014.

Cuccioletta da, kültürötesilikte ulus-devlet özelliğinin kaybolduğuna dikkat çeker; ona göre, *"birçok yönden kültürötesilik, ırkların karıştığı bir kültüre dayanan, ötekinin tanındığı yeni bir hümanizma sunarak, ulus-devletten türeyen tek yönlü geleneksel kültürlere karşıdır. Kültürötesilik, ulus-devletin yeniden tanımlanmasında hatta ulus-devletin yok oluşunda kültür kavramını merkeze koyar"* (8)[3]. Cuccioletta'nın da belirttiği gibi, kültürötesi kavramında merkezi bir ulusa ya da topluma ihtiyaç yoktur; aksine kültürötesilik, milli kavramlar içinde şekillenen tüm bölgesel, etnik ya da kültürel sınırların ortadan kalkıp tek bir öz anlayışının yıkılmasıdır.

Genel olarak insanla ilgili olan kültür bireylerin toplulukları oluşturmasıyla görülen değerler bütünüdür; ancak kültür kavramı için yine de kesin bir tanımın yapılması mümkün görünmemektedir. Raymond Williams'a göre *"kültür İngiliz dilindeki en anlaşılmaz iki ya da üç kelimeden biridir. Kısmen bunun sebebi karışık tarihi gelişimidir […] başlıca sebebi ise farklı bazı entelektüel disiplinlerde ve bazı farklı, bağdaşmayan düşünce sistemlerinde önemli kavramlar için kullanılmaya başlanmasıdır"* (87). Williams, kültür kelimesinin açıklamasını yaparken kesin ve tek bir tanımdan kaçınmış, kelimenin kökenine inerek ilk kullanımından itibaren zaman içinde değişiklik gösteren anlamlarına odaklanmıştır. Matthew Arnold ise kültürün *"mükemmellik çalışması"* (34) olduğunu belirterek, onu yaşamın aktif bir parçası olarak değerlendirir ve insanların her türlü eylem, algılama ve düşünme biçiminde olmasından dolayı geniş kapsamlı bir olgu olarak ele alır. Sömürgecilik-Sonrası kuramın kurucularından Edward Said de, Arnold'ın kültürle ile ilgili açıklamalarından yola çıkarak, kültür kavramının zaman içinde millet ya da devletle ilişkilendirilmesine dikkat çeker ve kültürü "kimliğin kaynağı" (xiii) olarak görür. Kültür kavramı ile ilgili ortaya atılan çeşitli tanımlamalar ve yorumlar göz önüne alındığında, kültürün birikimli olarak geliştiğini ve şekillendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu gelişim sürecinde de toplumların doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim halinde olduğu diğer kültürlerden etkilenmesi kültür gelişiminin doğal bir süreci olmuş, çok kültürlüğe olanak sağlamıştır.

Savaşların ya da ticaretin yanı sıra insanın tarih boyunca farklı gerekçelerden dolayı göç halinde olması da, kültürel etkileşimin önemli bir kaynağı olmuştur. İnsan, gittiği her yere kendi sosyal ve kültürel birikimini de beraberinde götürür; dolayısıyla bir birey olarak yer değiştirme halinde olması bile kişinin gittiği yerdeki küçük çevresini etkilemesi demektir. Yer değiştirme eyleminin kitleler halinde yapılması ise,

[3] Bu çalışmadaki İngilizce kaynaklardan yapılan tüm alıntılar, makalenin yazarı tarafından çevrilmiştir.

daha geniş etkileşimlere ve kalıcı değişikliklere sebep olmaktadır. Kültürötesilik, zaman ve coğrafya sınırlarının ortadan kalkması sonucunda ortaya çıkar; farklı kültürlerin bir araya gelmesi, birbirlerinden etkilenmesi durumunda artık iç içe geçme söz konusudur, kültürötesilik çalışmaları da bütünleşmiş grupların ya da kültürlerin çözümlenmesi ile ilgilidir (J. Lewis 24). Genellikle "çok kültürlülük" kavramı ile beraber ele alınan "kültürötesilik", bazı açılardan çok kültürlülük kavramından ayrılmaktadır. En önemli fark, kültürötesilikte "kültürel göstergelerin ergimesidir"; çok kültürlülük ise, merkezi kültürde birbirinden ayrı birçok katkının bir araya gelmesidir (Grosu 107). Kültürötesilikte, etkileşim sonrası homojen bir oluşum vardır; kültürler arasındaki ayrım net çizgilerle ortaya konulamaz bir hal alır. Ancak çok kültürlülükte henüz bütünleşmemiş kültürlerin aynı ortamda bulunması söz konusudur. Bir başka deyişle *"[g]eçmiş kültürel mirasa dayanan sınırları güçlendiren deneyimlere sahip çok kültürlülüğün aksine, kültürötesilik, sınırları yıkmaya dayanmaktadır"* (Cuccioletta 8). Kültürötesilikte gelenekçi yapının üzerine yeni kültürler eklenmiş ve birikimli olarak devam eden bu yeni kültür anlayışında aynı topraklarda yaşayan, aynı milletin aktarımları, farklı milletlerden insanların beraberinde getirdikleri etnik ve kültürel özelliklerle harmanlanmıştır.

Daha önce de belirtildiği gibi kültürötesi kavramı ilk kez Güney Amerikalı antropolog Fernando Ortiz tarafından 1940 yılında yayımlanan *Cuban Counterpoint: Tobacco and Sugar* kitabında kullanılmıştır. Yeni bir kelime türettiğinin farkında olarak kültürötesileştirme (*transculturation*) kelimesini kullanan Ortiz, aslında kültürle ilgili düşüncelerini aktarırken anlatmak istediği olgunun kültür etkileşimleri (*acculturation*) ile karıştırılmamasını sağlamak için bu terimi kullanmıştır. Kültür etkileşimleri kavramını bir kültürden diğerine geçiş olarak tanımlayan Ortiz, Küba'daki "oldukça karışık kültür değişimleri sonucu ortaya çıkan değişken olguyu" açıklamak için kültürötesileştirme terimini tercih etmiştir (97-98). Kültürötesileştirme sürecinde "birbirine bağlanma" söz konusudur (Ortiz 98); dolayısıyla bir toplumun tarihi onun kültürel oluşumunun da takip edilmesine olanak sağlar. Said'in kimlik kaynağı olarak tanımladığı kültür anlayışından yola çıkılırsa, kimlik denilen kavramın farklı kültürleri barındıran çok yönlü bir yapı olduğu söylenebilir. Kültürün çok yönlülüğüne katılan grupların asimilasyon sürecinden kaçamadığı ve diğer kültürlerle bütünleşerek yeni bir kültür oluşturduğu görülür. Roy L. Brooks, kültürötesiliğin karışıma dâhil edilen gruplar için bir ikilem yarattığını belirtir. Ona göre, bu gruplar kültürel egemenlikten kaçamaz; çünkü yeni ırk karışımına katkı sağlayan her grup, yaygın görüşte yeni bir kimlik üstlendiği için yeni kimliğinin bir kısmını (belki çoğunu) çevrelemek zorunda kalacaktır (25). Farklı

milletlerin, ırkların ya da etnik grupların bir araya gelmesi, zorunlu hatta doğal yenilikleri de beraberinde getirir. Her millet ya da kültür, etkileşim sürecinde bir diğer kültüre kendinden bir parça katar ve etkileşimin gerçekleştiği bölgede ortaya yeni kültür ve kimlik anlayışları çıkar. Kültürlerin bu şekilde buluşmasında genel olarak baskın bir kültürün diğer azınlık kültürleri çevrelemesi ve onları asimile etmesi görülse de, ortaya çıkan kültür, çeşitliliği bünyesine dâhil eden baskın kültürün aynısı değil, her kültürden bir parça alan yeni bir kültür, yeni bir kimliktir.

Kültürötesilik 20. yüzyılda ortaya çıkmış bir terim olsa da, bu kavramın ifade ettiği kültürlerarası etkileşimin izleri ilk çağlardan itibaren görülebilir. Dolayısıyla bu alanda yapılan araştırmalarda zaman ve coğrafya sınırları anlamsızlaşır; çünkü kültürötesileştirme etkileşim halindeki kültürler arasındaki *"düzensiz bir çapraz dölleme"* (*cross-fertilization*) biçimidir (Mikula 202) Bu bağlamda, toplulukların etkileşim halinde oldukları her dönemde kültürötesi araştırmaları yapılabilir. Kültürel etkileşimin, ırkların birbirine karışmasının ya da melezleşmenin izleri her dönemde görülebilir. Albrecht Classen ve Marilyn Sandidge'nin editörlüğünde hazırlanan *East Meets West in the Middle Ages and Early Modern Times: Transcultural Experiences in the Premodern World* çalışmada, birçok akademisyen ve araştırmacı, Doğu ve Batı arasındaki etkileşimin, iletişimin ve ulaşımın oldukça güç olduğu Ortaçağ'dan itibaren görülebileceğine; ticaretin, savaşların ve gezginlerle kültürlere kazandırılan eserlerin bu kültürötesiliğe hizmet ettiğine dikkat çeker. Classen'e göre, bütün tarihçilerin onaylayabileceği gibi, çağlar boyunca bütün sistemlerdeki bütün sınırlar sadece geçici olarak varlığını sürdürmüş ve sonunda fazlasıyla yayılarak anlamsızlaşmıştır (6). Artık sınırların olmadığı konusunda hemfikir olan araştırmacılar da kültürötesi alanındaki araştırmalarında sadece zaman değil, coğrafi sınırları da kaldırmışlardır.

Ortaçağ araştırmacıları da bu bağlamda incelemelerini tek bir dönemle ya da tek bir toplumla sınırlamamaktadırlar. Bir Ortaçağ araştırmacısı, toplumların hem kendinden önceki dönemlerden hem de farklı toplumlardan etkilendiklerinin bilincindedir ve bu etkilenmelerin mimari, edebi ve tüm kültürel eserlerde izler taşıdığının farkında olarak incelemelerini yapmaktadır. Altschul, bir Ortaçağ araştırmacısını ve yaptığı işi şu şekilde tanımlamaktadır:

> Ortaçağ uzmanlarının da bildiği gibi inceleme altındaki metinlerin, el yazmalarının, resimlerin, kiliselerin, haritaların ve diğer sanat eserlerinin her biri geçici katmanların varlığını ve onların çok yönlü olarak kabul edilmelerinin izlerini gösterir [...] Ortaçağ uzmanları, bu

> sebeple, kültürel eserlerin özselleştirilme süreçlerine itiraz etmek ve incelemekte oldukları nesnelerdeki diğer kültürlerin ve çağların izlerini algılayıp yorumlamak için eğitilirler (597).

Bir Ortaçağ araştırmacısının yapacağı bu tarz kapsamlı bir araştırma, araştırma konusundaki çok yönlülüğü ortaya koyarken, farklı kültürlerin izleri onu kültürötesiliğe götürmektedir.

Köklü bir geçmişe sahip İngiltere, kendi milli ve kültürel değerlerini oluşturuncaya kadar birçok kez farklı topluluklar tarafından işgal edilmiş; dolayısıyla işgalci milletlerden edebi ve kültürel değerler almıştır. Bu sebeple, İngiliz kültüründe farklı toplumların izlerini görmek mümkündür. İngiliz edebiyatının ilk eserleri bu kültürel etkilenmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmış, çeşitli milletlerin destanlarının İngiliz diline kazandırılmasıyla ya da İngiliz kültürüne uyarlanmasıyla edebiyatta yer bulmuştur. Çalışmanın başında da belirtildiği üzere Kofi O. S. Campbell de İngiltere'nin kolonileşmesi üzerinde durarak, İngiltere'nin birkaç kez kolonileştirildiğine dikkat çeker (akt. Altschul 591). Angles, Saxons ve Jutes kabilelerinin İngiltere topraklarına yerleşmesiyle kurulan devlet, birçok kez Roma İmparatorluğu, İskandinav toplulukları ve Normandiya istilasıyla Fransızlar tarafından işgal edildiği için bu toplumların kültürlerinden etkilenmiştir.[4] Yüzyıllardır çeşitli topluluklara ev sahipliği yapan İngiltere böylelikle kültürötesi bir özellik taşımaktadır.

Ortaçağ boyunca İngiliz toplumunun çeşitli topluluklara ev sahipliği yapması ve kültürel etkileşimler sonucunda kendi kültürünü oluşturması, dönem yazarlarının eserlerinde de takip edilebilmektedir. Edebi metinlerin kültürel aktarımların önemli bir parçası olduğu göz önüne alındığında Ortaçağ eserleri İngiliz kültür etkileşimlerinin kanıtı niteliğindedir. Dönemin önemli edebiyatçılarından Geoffrey Chaucer, 14. yüzyılda yaşamış bir yazar olarak, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bulmuş farklı yazarlar ve kültürleri tanıma imkânı bulmuştur; dolayısıyla eserlerinde çok kültürlülüğün izlerini görmek mümkündür. Fransız ve İtalyan edebiyatları ve felsefeleri ile İslam felsefesi ve kültürü, Chaucer'ın eserlerinde göze çarpmaktadır. Chaucer'ın, eserlerinde farklı kültürlere yer vermesi, onu sınırları aşan bir yazar konumuna getirmektedir. John M. Bowers, sömürgeci ve sömürgecilik sonrası İngiliz toplumunu gözlemleyerek, eserlerinde kültürel etkileşimleri yansıtan Chaucer'ı *"koloni sonrası yazar"* olarak tanımlar ve koloniden kurtulma projesinin de

[4] Ayrıntılı bilgi için bkz. Jeffrey Jerome Cohen, *Cultural Diversity in the British Middle Ages: Archipelago, Island, England*. New York: Palgrave, 2008.

İngilizcenin kendisi olduğunu ifade eder (akt. Gaunt 164). Edebiyatta ağırlıklı olarak Fransızcanın kullanılmasına karşı çıkarak, İngiliz dilinde eserler veren Chaucer, İngiliz toplumuna yerleşmiş kültürötesi ögelere İngiliz dilini savunup, destekleyerek karşılık vermiştir. Dildeki milliyetçi yaklaşımı, Chaucer'ı, eserlerinde İngiliz toplumunun çok kültürlülüğünü, kendi kültürel birikimini ve kültürün bir parçası olan farklı düşünce ve inanışları yansıtmasına engel olmamıştır.

Chaucer'ın eserlerinden çıkarılan kültürel etkilenmeler, aslında yazarın eserlerinin "metinlerarası" özelliğinin bir parçasıdır. İlk kez Julia Kristeva tarafından kullanılan metinlerarasılık *"asgari metinsel bütünlük olarak yapısal modelleri kültürel (tarihi) çevre ile bağlayan aracı konumundadır"* (66). Metinler, kültürün bir parçası olarak toplumsal ayna olarak değerlendirilmekte, dolayısıyla metinlerarası özellikleri ile de kendilerinden önce yazılan dönemlere ya da farklı kültürlere ait eserler aracılığıyla, çeşitlilik katmaktadırlar. Kültürlerarası etkileşim, hâtta kültürel çeşitliliğe yol açan küreselleşme, *"esas olarak metinlerarasılık ile harekete geçirilmekte ve başarılmaktadır"* (Kornetzki 64). Metinlerin kültürlerarası etkileşimin başlıca araçları olduğu göz önüne alındığında, bu etkileşimlerin izlerini takip etmek için başvurulacak kaynaklar olarak incelenmeleri yanlış olmayacaktır. Chaucer'ın *Troilus and Criseyde* eseri, İngiliz toplumundaki çeşitliliği örnekleyen bir çalışmadır. Pek çok Ortaçağ metinlerinde de görülebileceği gibi, Chaucer'ın bu eserinde Hristiyanlık öncesi inançtan, Antik dönemden, İtalya ya da Fransa'da doğup diğer toplumlarda da etkisini gösteren edebi türlerin ya da felsefi görüşlerin izleri görülebilir.

Chaucer'ın anlatımı, yazım şekli ve eserin yer verdiği felsefi fikir dikkate alındığında, *Roman de la Rose* ve 480-524 tarihleri arasında yaşamış Romalı filozof Boethius'un *Felsefenin Tesellisi* (*The Consolation of Philosophy*) eserlerinin etkilerini görmek mümkündür. Chaucer'ın *Troilus and Criseyde* eserinin konusu, ilk kez 12. yüzyıl ortalarında Fransız şair Benoit de Sainte-Maure tarafından yazılmış *Roman de Troie* şiirinin bir bölümünde geçmiştir. 14. yüzyılda İtalyan yazar Giovanni Boccaccio *Roman de Troie* eserinden esinlenerek, *Il Filostrato* şiirini kaleme almış ve bu eser de 1380'lerde Chaucer'ın *Troilus and Criseyde* çalışması için önemli bir esin kaynağı olmuştur. Homeros'un ünlü eseri *İlyada* destanında anlatılan Truva Savaşı zamanında geçen bir aşk hikâyesinin anlatıldığı *Troilus and Criseyde*'de, Antik döneme ait birçok dini ve kültürel ögeler görülmekle beraber, Ortaçağ kültürü ve Hristiyan inancı da yansıtılmaktadır. Chaucer eserini kaleme alırken daha çok okuyucusunun ilgilisini göz önünde tutmuştur; bu sebeple Boccaccio'nun *Il Filostrato*

eserinden bu hikâyeyi aktarırken bazı bölümleri çıkartmıştır. C. S. Lewis'in de belirttiği gibi, *"Yunan liderlerin anlatılmaya ihtiyacı yoktu; Chaucer da Yunan liderleri düşünmez zaten, istekle öğrenecek ya da hatırlatılacak okuyucusunu [...] düşünür"* (20). Yazar, eserlerinde farklı çalışmalardan etkilense de, farklı dönemlerde ya da toplumlarda geçen orijinal konuları İngiliz kültürüne ve İngiliz okuyucusuna uygun öğelerle sunmaktadır. *Troilus and Criseyde*'nin Antik dönemde geçen konusuna kendi toplumunun aşina olduğu ve ilgi duyabileceği özellikler ekleyerek, eseri *"Ortaçağlılaştırmaktadır"* (C. S. Lewis 21). Özellikle dini değerleri aktarırken Ortaçağ okuyucusunun ilgisini göz önünde bulunduran Chaucer, Antik dönem konusunu nispeten Ortaçağ'a uyarlamaktadır.

Beş bölümden oluşan eserde Chaucer, her bölümü kitap olarak ayırmıştır. Troilus'un Criseyde'ye kavuşamamasının verdiği acıyla başlayan eser, Criseyde'nin ihanetinin sebep olduğu acıyla biter. Boethius'un *Felsefenin Tesellisi* (*The Consolation of Philosophy*) isimli eserini İngiliz diline kazandıran Chaucer, *Troilus and Criseyde* şiirinde esere göndermeler yaparak, çalışmasına metinlerarası bir özellik katmıştır. Antik dönem felsefesinin önemli konularından biri olan ve *Felsefenin Tesellisi*'nde de konu edilen "Feleğin Çarkı" (*the Wheel of Fortune*) anlayışı, Chaucer'ın eserinde de yer verilen temalardan biridir. Bu anlayışa göre, insanın hayatı boyunca yaşayacakları, kazançları ve kayıpları "Kader"[5] (*Fortune*) tarafından belirlenir. *Troilus and Criseyde*'de de kaderin işlevi Troilus'un özgür iradeden uzak yaşantısında göze çarpmaktadır. Birinci kitabın birinci şiirinde Chaucer, Troilus'un kader tarafından şekillenen aşkını anlatmaktadır:

> Troilus'un iki kat acısıdır anlatılacak,
> Truva Kralı Priam'ın oğlu,
> Aşk talihi ve düştüğü maceralar
> Kederden sevince, ve sonrasında yine sevinçten
> Budur amacım; sizlerden ayrılmadan önce.

[5] Roma mitolojisinde ve Boethius'un *Felsefenin Tesellisi* isimli eserinde Kader, Fortune (Fortuna) isimli bir Tanrı ile temsil edilir. Fortune, Çarkı (Wheel) rastgele çevirir ve zirvede olan insan talihsizliklerle karşılaşır ve kişiyi kötü bir son bekler. Boethius'a göre *"Eğer ona [Fortune'a] taparsanız, o zaman onun kölesi olursunuz ve onu sorgulayamazsınız. Çarkın dönmesini durduracağınızı düşünür müsünüz? Bunu yapabilseydiniz, artık Fortune'un çarkı (Feleğin Çarkı) olmazdı, değil mi?"* (Kitap II, 30). Boethius, talihin insanın yüzüne gülmesini de aldatıcı bulur: *"Fortune gülümsediğinde her zaman sahtedir"* (Kitap II, 57) Daha fazla bilgi için bkz. Boethius, Anicius M., S., *The Consolation of Philosophy*. Massachusetts: Harvard University Press, 2008.

Sen, Tisiphone[6], kaleme almama yardım et bana
Yazdıkça ağlatan ıstırap dolu satırları (I; 389) [7]

Kader anlayışı Antik Yunan ve Roma mitolojilerinde olduğu gibi Hristiyanlıkta da devam ettirilen bir olgudur. Tek tanrılı inancın hâkim olduğu Ortaçağ Avrupa'sında çok tanrılı dönemde görülen inançların sürdürülmesi oldukça yaygındır. Boethius da kendinden sonraki dinbilim anlayışını etkileyerek, Ortaçağ'ın erken dönemlerinin klâsik felsefe ile ilgili bilgi sahibi olmasını sağlamış ve Antik dönemle Ortaçağ'ı birleştirmiştir (Nash-Marshall). Boethius'tan oldukça etkilenen ve birçok eserinde onun düşünceleri görülen Chaucer, Romalı filozof aracılığıyla 14. yüzyıl Hristiyan toplumunda hala Antik dönem inanışlarının etkisi olduğunu ve toplumda yer ettiğini göstermektedir.

Eserin beşinci kitabında, Yunan kampında Diomede ile tanışan Criseyde'nin ihaneti anlatılır. Truva'ya dönmek isteyen Criseyde'yi vazgeçiren Diomede, genç kızı kendine âşık etmeyi başarır. On günün ardından Criseyde'nin dönmemesinden şüphelenen Troilus, umutsuzluğa kapılır. Criseyde'ye mektuplar yazar; ancak Diomede'nin aşkını kabul eden Criseyde, kısa ve keyifsiz cevaplarla karşılık verir. Troilus, kaderine bir kez daha lânet eder. İlk kitapta Boethius'un "Feleğin Çarkı" görüşüne uygun bir şekilde hayatının kaderin ellerinde olduğunu ifade eden Troilus'un son kitapta yaşadıkları göz önüne alındığında, bu görüşü doğrulanmış olur. En başından itibaren kader Troilus'un düşmanı olarak kendini göstermektedir:

Öğrendim ki kader benim düşmanımdır;
Ata binebilen ya da gidebilen hiç kimse
Acımasız çarkın zararlarına karşı koyamaz;

[6] İntikam tanrıçaları olarak bilinen Erinyelerden biridir. Daha fazla bilgi için bkz. Jennifer R. March, *Dictionary of Classical Mythology*, Oxford: Oxbow Books, 1998. Acı çeken ve çektiren doğası sebebiyle Chaucer burada ilham kaynağı "Muse" olarak kullanmıştır.

[7] The double sorwe of Troilus to tellen,
That was the kyng Priamus sone of Troye,
In lovynge, how his adventures fellen
Fro wo to wele, and after out of joie,
My purpos is, er that I parte fro ye.
Tesiphone, thow help me for t'endite
Thise woful vers, that wepen as I write.

Çünkü arzu ettiği gibi özgür insanlarla ve kölelerle oynar (I; 398)[8]

[…]

Çünkü çarkı bir anlığına dönmeyi bırakırsa
O zaman artık Kader olmaktan çıkar; (I; 398)[9]

"Feleğin Çarkı"nın talihsiz dönüşüyle Criseyde'yi kaybeden Troilus, Diomede'den intikam almak için savaş alanına gider, ancak amacına ulaşamadan Akhilleus tarafından öldürülür. Anlatıcı, kadınları kötü gösterdiği için özür dileyerek şiirini tamamlar ve savaşta ölen Troilus'un "cennetin sekizinci katına" yükselerek "İlâhi Aşka" kavuştuğunu anlatır. Antik dönem inançlarıyla şekillenen eser Hristiyanlıkta görülen cennet inancının yansıtıldığı bir anlatım ile sonlandırılır.

Chaucer'ın, Boethius'un *Felsefenin Tesellisi* eserinden etkilendiği tek konu "Feleğin Çarkı" anlayışı değildir. Eserin ilk bölümlerinde fiziki aşkı övdüğü dizelere yer verirken, daha sonra Boethus'un gerçek aşk olarak tanımladığı İlâhi Aşkın en doğru aşk olduğu görüşüne yer verir. Birinci kitabın 34. şiirinde *"Her şeyi zapt eden Aşktır/ Bu yüzdendir ki hiç kimse doğanın kanunu alt edemez"*[10] (I, 392) dizesiyle doğanın kanunun "Aşk" olduğunu vurgulayan Chaucer, aslında Boethius'un savunduğu Tanrı aşkına benzer bir düşünceyi dile getirmektedir. Karakter yapısı olarak da, *İlahi Komedya*'nın şiirselliğinden etkilenen Chaucer, Dante'nin eserini İngilizceye çeviren bir ozan olarak İtalyan şairin dizelerini *Troilus and Criseyde*'nin son şiirinde olduğu gibi kullanır: *"Sen bir ve iki ve üç, yaşamdaki sonsuz olan/ Üçte, ikide ve birde daima hüküm süren/ Sınırlandırılmamış ve her şeyi sınırlayan"* (V: 479)[11]. Bu dizelerden de anlaşıldığı üzere Chaucer da diğer Avrupa düşünürleri ya da yazarları gibi önemli olanın, Tanrı sevgisi olduğunu göstererek Hristiyanlık doktrinleri ışığında eserini kaleme almıştır. Pagan döneminde geçen bir olay örgüsünde tek tanrılı dinlerde görülen "İlâhi Aşk" anlayışına yer vermek, Ortaçağ eserlerinde sıklıkla görülen pagan inanışlarına Hristiyanlık öğeleri ekleme özelliğinden sadece biridir. Ortaçağ Hristiyanlık felsefesinin temel konularından olan

[8] "For wel fynde I that Fortune is my fo;
Ne al the man that ridden konne or go
May of hire cruel whiel the harm withstonde;
For, as hire list, she pleyeth with free and bonde."

[9] For if hire whiel stynte any thyng to torne,
Then cessed she Fortune anon to be.

[10] That love is he that alle thing may bynde,
For may no man fordon the lawe of kynde.

[11] Thow oon, and two, and thre, eterne on lyve,
That regnest ay in thre, and two, and oon,
Uncircumscript, an al maist circumscrive,

İlâhi Aşk, aslında Antik dönem felsefesinden geliştirilen anlayışlardandır. Nygren'in belirttiği gibi, *"Ortaçağ gelenek çağıdır: ardında İki Dünyanın Platonik doktrini ve ruhun İdealar dünyasına çekilme anlayışı; Aristoteles'in merdiven fikri, yerçekiminin ruhani etkisi olarak Eros ve İlahi güç anlayışları [...] vardır"* (616). Antik Yunan felsefesinin Ortaçağ Avrupa'sının Hristiyanlık inanışında kendini göstermesi kültürü oluşturan öğelerden biri olan dinde de, yeni inançların eski dönemlerin dini inançları ışığında şekillendiğini göstergesidir. Kültürün birikimli olarak gelişiminin bir kanıtı olan bu özellik, kültürel etkileşimlerde zamansal ve bölgesel sınırların kalktığının göstermektedir.

Troilus and Criseyde eserini yazarken Fransız ve İtalyan yazarların eserlerinden etkilenen Chaucer için dolaylı da olsa aslında en büyük etkinin Homeros'un *İlyada* destanı olduğu ortadadır. Antik Yunan'ın en büyük ozanlarından Homeros'un eserinde konu edilen Truva Savaşı'nın arka planda olduğu *Troilus and Criseyde* eserinde Yunan ve Roma tanrıları ile çoktanrılı inancı, hikâyenin geçtiği dönemde henüz kabul edilmemiş olsa da, Chaucer'ın kendi dönemindeki Hristiyan inancıyla bir arada sunulmaktadır. Yunan ozan Homeros'un eserinde Antik Yunan mitolojisindeki tanrı isimleri kullanılırken Chaucer tanrı isimleri için Antik Roma mitolojisindeki karşılıklarını tercih etmiştir. Onun için Athena Minerva, Afrodit Venus ve Zeus Jüpiter'dir:

> Çünkü, yeğen, Minerva aşkına
> Ve Gökleri gürleten Jüpiter aşkına,
> Hizmet ettiğim kutsal Venüs aşkına,
> Bu dünyada yaşayan tüm kadınlardan
> Aşkı bir kenara bırakırsak, bildiğim kadarıyla
> En çok sevdiğim, kedere boğmaktan nefret ettiğimsin
> Ve sen de bunun çok iyi farkındasın, biliyorum (II; 404)[12]

Boccaccio'nun *Il Filostrato* eserinden esinlenen Chaucer, Boccacio gibi Antik Yunan mitolojisinde geçen bir öykü anlatımında dahi, Antik Roma tanrılarını kullanmıştır. Chaucer'ın Antik Yunan tanrılarındansa, Antik Roma tanrılarını tercih etmesi, Roma İmparatorluğu'nun istilalarıyla İngiltere'ye kazandırılan Roma kültürünün bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Sadece döneminin değil, geçmiş

[12] For, nece, by the goddesse Mynerve,
And Jupiter, that maketh the thondre rynge,
And by the blissful Venus that I serve,
Ye ben the woman in this world lyvynge,
Withouten paramours, to my wyttynge,
That I best love, and lothest am to greve,
And that ye weten wel yourself, I leve.

olayların da iyi bir takipçisi ve gözlemcisi olan Chaucer'ın eserinde, Antik Roma inançlarında geçen tanrı isimlerini kullanması, İngilizlerin bu tanrı isimlerine âşina olduğunun da göstergesidir. Antik Roma kültürünün bir parçası olan Tanrılar dışında, Troilus'un ölümünden sonra cennetin sekizinci katına yükselmesi gibi Hristiyanlığa uygun davranışlara yer verilmesi, Antik Çağ dönemine atfedilen bir aşk hikâyesinin Ortaçağ inancıyla birleştirilerek çok yönlülük sunduğunu göstermektedir.

Criseyde'nin *"Ah! İyi anımsandı! Tanrı aşkına"* (II; 404)[13] sözleri, Hristiyan inanışına göre, günlük konuşma dilinde 'Tanrı' (God) kelimesinin kullanılma alışkanlığını göstermektedir. Pagan inanışın hâkim olduğu bir öyküde, Tanrı kelimesinin tekil kullanımı ve herhangi bir Tanrı adı belirtilmemesi, okuyucuya tek tanrı inanışını hatırlatmaktadır. Eserde sıklıkla Tanrı kelimesinin yakarışlarda ve dualarda tekil olarak kullanılıp, Antik Roma tanrılarından hiçbirine doğrudan bir gönderme yapılmaması, Ortaçağ İngiltere'sindeki tek tanrılı inanışın bir yansımasıdır. Hristiyan bir toplumda eserini ele alan Chaucer da, toplumun kendi inanışını göz önünde bulundurarak hem Antik Yunan-Roma kültürüne ait inanışları hem de İngiliz toplumununkileri bir araya getirmiştir. Hâtta *"Cupid, kutsal efendi"* (V; 524) ifadesiyle İngilizcede 10. yüzyılda "*hláford*" olarak kullanılmaya başlanan ve "hizmetkârların" ya da "ekmeğini yiyenlerin başı" anlamına gelen 'Efendi' (Lord) Roma Tanrısı olan Cupid için bir sıfat olarak kullanmıştır ("Lord"). *Lord* kelimesi Eski ve Yeni Ahit'in İngilizce çevirilerinde yaygın olarak İbranicedeki *Adonai* ya da Yunancadaki *kurios* kelimeleri için "efendi", "sahip" anlamlarında kullanılmaktadır (Byrne 24-25; Nida, Taber 25). Tek tanrılı bir din olan Hristiyanlıktaki "Tanrı" kavramı yerine kullanılan "efendi" kelimesi Chaucer'ın eserinde pagan tanrıları için de kullanılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi, konusu paganizm döneminde geçen eserlere Hristiyanlık öğeleri dâhil etmek Ortaçağ'da sıklıkla görülen anakronistik bir tutumdur. Çok tanrılı dönemlere ait klasik eserler Ortaçağ'da Hristiyanlığın yayılma süreci içinde Hristiyanlık çerçevesinde yazıya aktarılmış ya da yeniden yorumlanmışlardır (Niles 78). Klâsiklerin Hristiyanlık öğeleriyle yeniden yazılması, sadece İngiliz toplumunun 4. yüzyılda başlayan Hristiyanlığa geçiş sürecinde gözlenmemektedir. Chaucer'ın eserinden de anlaşıldığı üzere, İngiltere'de 14. yüzyılda artık büyük oranda Hristiyanlık inancı kabul edilmiş olsa da, kaleme alınan eserlerde hâla aynı uygulamanın sürdürülmüştür. Bu durum da edebi gelenekte bu

[13] "A! wel bethought! for love of God" quod she

tarz kültürel farklıların iç içe sunulmasının doğal bir anlatım biçimi haline geldiğini göstermektedir.

Chaucer, sadece İtalyan, Fransız ve Yunan şairlerden ya da düşünürlerden etkilenmemiştir. *Troilus and Criseyde*'de dolaylı da olsa Arap etkileri bulmak mümkündür. Eserde, Pandarus, Troilus ve Crisyede'yi bir araya getirdiği sahnede yaşanan karışıklığı açıklamak için "dulcarnon" kelimesini kullanır (III; 431)[14]. Daha önce hiçbir İngiliz eserinde kullanılmayan dulcarnon ya da dulcarnoun, ilk defa 1374 yılında Chaucer tarafından *Troilus and Criseyde* eserinde kullanılmış, iki boynuzlu anlamına gelen Arapça '*ðū'lqarnayn*' kelimesinden türemiştir ("Dulcarnon"). Cahucer'ın, Arapça bir metinden bu kelimeyi aldığına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır, ancak *Elements of Geometry* isimli çalışmasında 'dulcarnon' kelimesini kullanan Yunan matematikçi Öklid'den kelimeyi öğrendiği düşünülmektedir. Öklid, çalışmasında Pythagoras'ın teoremini açıklamak için iki boynuzlu bir şema çizmiş ve Arapça kökenli kelimeyi de bu şema için kullanmıştır. Fakat Pandarus'un konuşmasından da anlaşıldığı üzere, Chaucer, kelimeyi "ikilem" anlamında kullanmış ve bu ikilemi de "biçarelerin sürgünü" anlamına gelen 'flemyng of wrecches' ifadesi ile açıklamıştır; bu da Chaucer'ın aynı anlama gelen Öklid'in bir başka terimi "fuga miserorum" ile dulcarnon kelimesini karıştırdığını göstermektedir (Benson 1041; Euclid 416). Öklid'in matematik üzerine yazmış olduğu bir eserinde geçen iki farklı ifadeyi kullanan Chaucer'ın doğrudan bir Arap eserindense bu çalışmadan etkilenmesi olasıdır. Chaucer, dulcarnon kelimesini ilk kez kullanarak, İngiliz diline Yunan matematikçi Öklid aracılığıyla Arap kültüründen bir parça katmıştır. Bu tek kelime eserin sınırları aşan kültürötesi özelliğini gözler önüne sermektedir ve dolaylı da olsa kültürlerarası etkileşimlerin sınırının olmadığının bir göstergesidir.

Görüldüğü üzere tamamen pagan dünyasına ait olan bir destanı Chaucer, Roma felsefesi, İtalyan edebiyatı ve Hristiyan inancı ile birleştirmiştir. Bir Antik dönem destanı olan Truva Savaşı'nın arka planda bulunduğu bu aşk öyküsünde Chaucer, dönemin kültürel özelliklerini kendi dönemindekilerle bir araya getirerek okuyucuya sunmuştur. Chaucer'ın eserindeki kültürel etkileşim izleri, kültürleri yansıtan ve yayılmasında önemli bir rol oynayan metinlerarasılıkla gösterilebilmektedir; çünkü *"metinlerarası bağlar, diğer kültürlerin metinleri ile olan kültürel farklara ya da benzerliklere yol açan kültürel etkileri taşır. Kültürel bağlamda*

[14] Dulcarnoun called is 'flemyng of wrecches'.

metinlerarası bu özelliklerin incelenmesi zorlu ancak umut vaat eden bir görevdir" (Kornetzki 143). Bu sebeple *Troilus and Criseyde* eserinde metinlerarasılık sayesinde İngiliz toplumunda kendini gösteren diğer kültürlerin etkilerini bulmak mümkündür. Çok tanrılı dinlere özgü inancın ağırlıklı olduğu ve pagan inancına ait bir tanrı olan Athena'ya dua etme sahnesiyle başlayan eser, sonunda ölümünün ardından cennetin sekizinci katına yükselen Troilus'un Hristiyanlığa uygun bir şekilde "İlâhi Aşk"a kavuşmasıyla biter. Chaucer, sadece paganizm ile Hristiyanlığı bir araya getirmekle kalmamış, Homeros'tan çok sonra yaşamış Romalı filozof Boethius'un düşüncelerine de yer vererek, kaderin, insan hayatı üzerindeki egemenliğini ve insanın kader karşısındaki çaresizliğini de evrensel bir konu olarak ele almıştır. Tanrı sevgisi konusunda Boethius'un yanı sıra Dante'den de etkilenen Chaucer, eserinin sonunda İtalyan ozan Dante gibi Tanrı'nın kudretini överek, Hristiyanlık inançlarını yansıtmaktadır. Arapça bir kelimenin de İngiliz diline kazandırılmasını sağlayan eser, birbirinden farklı kültürleri bir araya getirmiştir. Tüm bu çeşitlilik, Chaucer dönemi İngiltere'sini yansıtan ve yazarın etkilenmesini sağlayan dönem olaylarının birer sonucu olarak görülebilir. Yunan, Roma, Hristiyanlık ve Arap kültürlerinden etkilenmelerle eser, Ortaçağ İngiliz kültürünün bir parçası haline gelmiş ve eritme potasında harmanlanarak, toplumun âşina olduğu kültürlerle ilgili bilgi vermekte ve kültürötesiliğin çok eski zamanlardan bu yana mevcut olan bir etkileşim olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

Altschul, Nadia, R. "Postcolonialism and the Study of the Middle Ages." *History Compass* 6.2 (2008): 588–606. Web. 20 Mayıs 2015.

Arnold, Matthew. *Culture and Anarchy*. New York: Oxford UP, 2006.

Benson, Larry D. *The Riverside Chaucer*. Ed. F. N. Robinson. Oxford: Oxford UP, 2008.

Brooks, Roy L. "Cultural Diversity: It's All about the Mainstream." *The Monist* 95. (2012): 17-32. Web. 26 Şubat 2016.

Byrne, Maire. *The Names of God in Judaism, Christianity and Islam: A Basis for Interfaith Dialogue*. New Delhi: Continuum International Publishing, 2011.

Chaucer, Geoffrey. *The Complete Works of Geoffrey Chaucer*. Ed. F. N. Robinson. Oxford: Oxford UP, 1974.

Classen, Albrecht, ed. *East Meets West in the Middle Ages and Early Modern Times: Transcultural Experiences in the Premodern World*. Berlin: De Gruyter, 2013.

Cuccioletta, Donald. "Multiculturalism or Transculturalism: Towards a Cosmopolitan Citizenship." *London Journal of Canadian Studies* 17 (2001/2002): 1-11. Web. 12 Mayıs 2015.

"Dulcarnon." *Oxford English Dictionary*. OED, 2017. Web. 31 Ocak 2017.

Euclid. *The Thirteen Books of Euclid's Elements*. Çev. ve Ed. Sir Thomas L. Heath. Cambridge: Cambridge UP, 1926.

Gaunt, Simon. "Can the Middle Ages Be Postcolonial?" *Comparative Literature* 61.2 (2009): 16 176. Web. 29 Mayıs 2015.

Grosu, Lucia-Mihaela. "Multiculturalism or Transculturalism? Views on Cultural Diversity." *Synergy* 8. 2 (2012): 102-111. Web. 24 Şubat 2016.

Holt, Andrew. "Crusading against Barbarians: Muslims as Barbarians in Crusades Era Sources." *East Meets West in the Middle Ages and Early Modern Times: Transcultural Experiences in the Premodern World*. Ed. A. Classen ve M. Sandidge. Berlin: De Gruyter, 2013. 441-456.

Kornetzki, Anastasiya. *Contrastive Analysis of New Text Types in Russian, British and American Business Online and Print Media*. Berlin: Frank & Timme, 2011.

Kristeva, Julia. *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art*. Ed. Leon S. Roudiez. Çev. T. Gora, A. Jardine ve L. S. Roudiez. New York: Colombia UP, 1980.

Lewis, C. S. "What Chaucer Really Did to *Il Filostrato*." *Chaucer Criticism: Troilus and Criseyde & the Minor Poems Vol. II*. Ed. Richard J. Schoeck ve Jerome Taylor. Wisconsin: U Notre Dame P, 1971. 16-33.

Lewis, Jeff. "From Culturalism to Transculturalism." *Iowa Journal of Cultural Studies* 1 (Bahar 2002): 14 32. Web. 12 Mayıs 2015.

"Lord." *Oxford English Dictionary*. OED, 2016. Web. 17 Mayıs 2016.

Mikula, Maja. *Key Concepts in Cultural Studies*. Pekin: Palgrave Macmillan, 2008.

Munro, Dana Carleton, "The Western Attitude toward Islam during the Period of the Crusades." *Speculum* 6.3 (Temmuz 1931): 329-343. Web. 27 Nisan 2017.

Nash-Marshall, Sarah. "Boethius's Influence on Theology and Metaphysics to c1500." *A Companion to Boethius in the Middle Ages*. Ed. N. H. Kaylor ve P. E. Phillips. Leiden: Brill, 2012.

Nida, Eugene A., Taber Charles R. *Helps for Translations Prepared under the Auspices of the United Bible Societies*. Leiden: E. J. Brill, 1982.

Niles, John D. *Old English Literature: A Guide to Criticism with Selected Readings*. Sussex: Wiley Blackwell, 2016.

Nygren, Anders. *Agape and Eros*. Çev. Philip S. Watson. London: The Westminster Press, 1953.

Ortiz, Fernando. *Cuban Counterpoint: Tobacco and Sugar*. Çev. Harriet de Onis. Durham: Duke UP, 1995.

Said, Edward. *Culture and Imperialism*. New York: Vintage Books, 1994.

Wetherbee, Winthrop. *Chaucer and the Poets: An Essay on "Troilus and Criseyde"*. London: Cornell UP, 1984.

Williams, Raymond. *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*. New York: Oxford UP, 1983.